

men præcipuum malum potest quodammodo cen- A servitatem redigit. Unde per donum sapientiæ libe-
seri luxuria, quæ hominem illecebris captum in rari petimus dicentes : *Libera nos a malo.* Amen.

DE QUINQUE SEPTENIS SEU SEPTENARIIS OPUSCULUM.

CAP. I. — *Quænam sint quinque septena in sacra B*
Scriptura contenta.

Quinque septena in sacra Scriptura, frater, in-
veni, quæ volo, si possum, sicut postulas, prius si-
gillatim enumerando, ab invicem distinguere ; pos-
tea vero quam inter se habeant convenientiam,
eadem per singula sibi conferendo demonstrare.
(50*) Primo loco ponuntur septem vitia, id est pri-
mum superbia, secundum invidia, tertium ira,
quartum tristitia, quintum avaritia, sextum gula,
septimum luxuria.

Contræ hæc secundo loco constituuntur septem
petitiones, quæ in Dominica oratione continentur :
Prima, qua dicitur Deo : *Sanctificetur nomen tuum* ;
secunda, qua dicitur : *Adveniat regnum tuum* ;
tertia, qua dicitur : *Fiat voluntas tua, sicut in cælo C*
et in terra ; quarta, qua dicitur : *Panem nostrum*
quotidianum da nobis hodie ; quinta, qua dicitur :
Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimit-
timus debitoribus nostris ; sexta, qua dicitur : *Et*
ne nos inducas in tentationem : septima, qua dici-
tur : *Sed libera nos a malo.*

Postea tertio loco sequuntur septem dona Spiri-
tus sancti. Primum, *spiritus timoris Domini* ; se-
cundum, *spiritus pietatis* ; tertium, *spiritus scien-*
tia ; quartum, *spiritus fortitudinis* ; quintum,
spiritus consilii ; sextum, *spiritus intellectus* ; sep-
timum, *spiritus sapientiæ*. Denique quarto loco
succedunt septem virtutes. Prima, paupertas spiri-
tus, id est humilitas ; secunda, mansuetudo sive
benignitas ; tertia, compunctio sive dolor ; quarta,
essuries justitiæ sive desiderium bonum, quinta, D
misericordia ; sexta, cordis munditia ; septima,
pax. Novissime quinto loco disponuntur, septem
beatitudines. Prima, regnum cælorum ; secunda,
possessio terræ viventium ; tertia, consolatio ; quar-
ta, justitiæ satietas ; quinta, misericordia ; sexta,
visio Dei ; septima, filiatio Dei. Hæc ita primo loco
distingue, ut intelligas ipsa vitia quasi quosdam
animæ languores, sive vulnera interioris hominis ;
ipsum vero hominem, quasi ægrotum ; medicum,
Deum : dona sancti Spiritus, antidotum ; virtu-
tes, sanitatem ; beatitudines, felicitatis gau-
dium.

CAP. II. — *Quantam perniciem homini inferant*
septem vitia mortalia.

Sunt ergo septem vitia capitalia, sive principalia,
et ex his universa mala oriuntur. Hi sunt fontes et
abyssi tenebræ, de quibus flumina Babylonis

exeunt, et in omnem terram deducta, stillicidia
iniquitatis diffundunt. De quibus fluminibus Psal-
mista in persona populi fidelis cecinit, dicens :
Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus,
dum recordaremur tui Sion. In salicibus in me-
dio ejus suspendimus organa nostra (Psal. cxxxvi).
De his septem vitiis vastatoribus, et universam na-
turæ integritatem corrumpentibus, simulque mal-
orum omnium germina producentibus, quantum
ad præsens negotium explicandum sufficere pu-
tamus, loquemur. Septem ergo sunt, et ex his tria
hominem exspoliant ; quartum, exspoliatum, fla-
gellat ; quintum, flagellatum ejicit ; sextum, eiec-
tum seducit ; septimum, eductum servituti subjicit.
Superbia enim aufert homini Deum ; invidia au-
fert ei proximum ; ira aufert ei seipsum ; tristitia
spoliatum flagellat ; avaritia flagellatum ejicit ;
gula ejectum seducit ; luxuria seductum servituti
subjicit. Tunc revertentes, singula per ordinem
explanemus. Diximus, quod superbia aufert ho-
mini Deum : superbia namque est amor propriæ
excellentiæ, quando mens bonum, quod habet,
singulariter diligit, id est sine eo, a quo bonum
accipit. O pestifera superbia quid agis ? Cur suades
rivulo ut se a fonte dividat ? cur suades radio ut se
a sole avertat ? cur, nisi ut et ille dum infundi de-
sinit, arescat, et iste dum ab illuminante avertitur,
tenebrosus fiat ; uterque vero, dum accipere ces-
sat, id quod necdum habet, continuo illud etiam
quod habet amittat. Hoc profecto tu agis, cum do-
ces dona extra datorem diligere, ut qui partem
boni, quod ab illo datum est perverso sibi vindicat
totum bonum, quod in illo est, amittat : sicque
fiat ut nec id quod habet : utiliter habere possit,
dum illud in eo a quo habet non diligit. Sicut enim
omne bonum veraciter a Deo est, ita nullum bo-
num extra Deum utiliter haberi potest. Imo vero
per hoc id ipsum, quod habetur, amittitur ; quod
in eo, et cum eo, a quo habetur, non amatur. Nam
si quisquam non novit, nisi hoc, quod habet, bo-
num in semetipso diligere necesse est, ut dum in
altero bonum, quod non habet, aspexerit, tanto
amarius sua eum imperfectio torqueat, quantum
eum, in quo omne bonum consistit, non amat. Et
idcirco superbiam semper invidia sequitur ; quia
qui illic amorem non figit, ubi omne bonum est
quando de suo perversius extollitur, tanto gravius
de bono alieno torquetur. Sua igitur elationi jus-
tissime pœna deputata est ; ipsa, quam de se

(50*) Quæ sequuntur usque ad *Septima petitio*, etc., paucis mutatis, legere est supra col. 400, lin. 37.

gignit, invidia quæ quia commune omnium bonum diligere noluit, recte nunc boni alieni livore tabescit. Quam profecto alienæ felicitatis successus non ureret, si illum, in quo omne bonum est, per amorem possideret. Nec enim alienum a se judicaret bonum alterius, si suum ibi diligeret, ubi et suum, et alterius bonum simul possideret. Nunc ergo quantum se per elationem contra Creatorem extollit, tantum per livorem sub proximo cadit; et quantum ibi fallaciter erigitur, tantum hic veraciter præcipitatur. Sed neque hic sistere potest semel cœpta corruptio: mox enim ut de superbia, invidia nata fuerit, iram ipsa de se parit; quia miser animus propterea jam sibi ipsi de sua imperfectione irascitur, quia de bono alterius per charitatem non lætatur. Atque ideo id etiam, quod habet, ipsi displicere incipit, quoniam in alio id, quod habere non potest, agnoscit. Qui ergo per charitatem in Deo totum habere potuit, id etiam, quod per elationem extra Deum habere conabatur, per invidiam et iram amittit: quia, postquam per superbi-
 Deum amittit, per invidiam perdit proximum, et per iram semetipsum. Quia igitur omnibus amissis nihil superest unde gaudeat infelix conscientia, per tristitiam in semetipsa colliditur, et quæ de alieno bono pie lætari noluit, de suo malo juste cruciatur. Post superbi-
 iram, quæ hominem spoliant, continuo tristitia sequitur, quæ nudatum flagellat. Cui deinde succedit avaritia, quæ flagellatum ejicit; quia, interno gaudio amisso, foris consolationem quærere compellitur. Postea accedit gula, quæ ejectum seducit, quia animam exterioribus inhiantem hoc vitium imprimis quasi e vicino tentans per ipsum naturalem appetitum ad excessum illicit. Postremo supervenit luxuria, quæ seductum violenter servituti subjicit; quia, postquam caro per crapulam inflammata est, ardorem libidinis supervenientem emollitus, atque enerviter resolutus animus vincere non potest. Servit igitur sævissime dominatio mens turpiter subacta; et, nisi exorata subveniat Salvatoris pietas, non erit jam unde captivæ servienti amissa restituatur libertas.

CAP. III. — *Quibus sancti Spiritus donis tres primæ Dominicæ orationis petitiones respondeant: et quibus vitiis medeantur.*

Sequuntur itaque septem petitiones contra septem vitia: quibus ille oratur, ut subveniat, qui nos orare docuit (*Luc. xi*), et quod orantibus spiritum bonum ad sananda vulnera nostra et ad solvendum jugum captivitatis nostræ daturus esset, repromisit. Sed nos, antequam ad explanationem harum veniamus, prius volumus alia adhuc similitudine demonstrare quantam in nobis corruptionem supradicta vitia generent; ut quanto periculosior languor ostenditur, tanto magis necessaria medicina comprobetur. Per superbi-
 iram crepat, per tristitiam conteritur, et quasi in pulverem redigitur, per avaritiam dispergitur, per gulam inficitur et quasi humecta-

tur, per luxuriam conculcatur et in lutum redigitur: ita ut jam miser dicere possit: *Infixus sum in limo profundi, et non est substantia. Veni in altitudinem maris et tempestas demersit me* (*Psal. vi*). Cumque huic limo profundi animus fuerit infixus, et luto coinquinationis et immunditiæ obvolutus, evelli nequaquam potest, nisi ad illum clamet et ejus auxilium postulet? De quo Psalmista, loquitur, dicens: *Expectans expectavi Dominum, et intendit mihi. Et exaudivit preces meas, et eduxit me de lacu miseriæ, et de luto fœcis* (*Psal. xxxxi*). Propterea ergo ipse nos orare docuit, ut totum bonum nostrum ab ipso sit, ut et quod petimus, et quod petentes accipimus, ejus donum, non nostrum meritum esse intelligamus. Prima ergo
 B petiti-
 o contra superbi-
 am est, qua Deo dicimus: *Sanctificetur nomen tuum*. Hoc enim petimus ut det nobis timere et venerari nomen suum, quatenus ei per humilitatem subjecti simus, qui per superbi-
 am rebelles et contumaces existimus. Huic petitioni datur donum spiritus timoris Domini, ut ille ad cor veniens virtutem in eo creet humilitatis quæ superbiæ morbum sanat: quatenus ad regnum cœlorum, quod angelus superbus per electionem perdidit, homo humilis pervenire possit. Secunda petiti-
 o est contra invidiam, qua dicitur: *Adveniat regnum tuum*. Regnum siquidem Dei est salus hominum; quia tunc Deus in hominibus regnare dicitur, quando ipsi homines Deo subjiciuntur, et modo ei adhærendo per fidem et post inhærendo per speciem. Qui ergo petit, ut regnum Dei
 C adveniat ille profecto salutem quærit hominum; ac per hoc dum pro communi omnium salute postulat, livoris vitium se reprobare demonstrat. Huic petitioni datur spiritus pietatis, ut ipse ad cor veniens, ad benignitatem illud accendat: quatenus ad eandem homo æternæ hæreditatis possessionem, ad quam alios pervenire cupit, ipse perveniat. Tertia petiti-
 o est contra iram, qua dicitur: *Fiat voluntas tua, sicut in cælo, et in terra*. Non enim vult contendere, qui dicit: *Fiat voluntas tua*: sed sibi placere indicat quidquid voluntas Dei, sive in se, sive in aliis secundum arbitrium suæ dignationis dispensat. Huic ergo
 D petiti-
 o datur spiritus scientiæ, ut ipse ad cor veniens, erudiat illud, et salubriter compungat, ut sciat homo malum, quod patitur, ex sua culpa provenire: si quid autem boni habuerit ex misericordia Dei procedere, ac per hoc discat, sive in malis, quæ sustinet, sive in bonis, quæ non habet, contra Creatorem non irasci, sed per omnia patientiam exhibere. Optime ergo per compunctionem cordis (quæ spiritu scientiæ operante, interius ex humilitate nascitur) ira et indignatio animi mitigatur quia e converso stultum ira interfecit, quando in adversis per impatientiæ vitium agitatus, atque cæcatus, vel malum quod patitur se meruisse, vel bonum quod habet per gratiam accepisse non agnoscit. Hanc virtutem, id est compunctionem, sive dolorem, præmium consolationis sequitur, ut qui se hic sponte coram Deo per lamenta

affligit, illic verum gaudium et lætitiā invenire mereatur.

CAP. IV. — *Quibus item donis quatuor postremæ petitiones accommodentur, et quibus malis remedium præstent.*

Quarta petitio est contra tristitiā, qua dicitur : *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Tristitia namque tædium est animi cum mœrore quando mens quodammodo tabefacta, et vitio suo amaricata, interna bona non appetit, atque omni vigore emortuo, nullo spiritualis refectionis desiderio hilarescit: propterea ad sanandum hoc vitium deprecari nos oportet misericordiam Domini, ut ipse, solita pietate, animæ tædio suo languenti, internæ refectionis pabulum admoveat, ut quod ipsa absens nescit appetere, gustu præsentis admonita, incipiat amare. Datur ergo huic petitioni spiritus fortitudinis, ut fatiscentem animam erigat: quatenus illa pristini vigoris virtute recepta, a defectu sui tædii ad desiderium interni saporis convalescat. Creat ergo spiritus fortitudinis in corde famem justitiæ: ut dum hic per desiderium pietatis fortiter accenditur; illic pro præmio plenam beatitudinis satietatem consequatur.

Quinta petitio est contra avaritiā, qua dicitur : *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Justum enim est, ut in reddendo debito non debeat esse anxius, qui in exigendo noluerit esse avarus: atque ideo cum a nobis per Dei gratiam vitium avaritiæ tollitur, qualiter a nostro debito absolvi debeamus, ex proposita salutis conditione docetur. Huic ergo petitioni datur spiritus consilii: qui doceat nos in hoc sæculo libenter peccantibus in nos misericordiam impendere quatenus in futuro cum pro peccatis nostris rationem reddituri sumus, mereamur misericordiam invenire.

Sexta petitio est contra gulam, qua dicitur : *Ne nos inducas, id est induci permittas, in tentationem.* Hæc est tentatio qua nos illecebra carnis sæpe per naturalem appetitum ad excessum trahere nititur, et latenter voluptatem subjicit, dum manifeste nobis de necessitate blanditur. In quam profecto tentationem tunc nequaquam inducimur, si sic studemus secundum mensuram necessitatis naturæ subsidium impendere, ut tamen semper meminerimus appetitum ab illecebra voluptatis coercere: quod ut implere velemus, datur nobis petentibus spiritus intelligentiæ: ut interna refectione verbi Dei appetitum exteriorem cohibeat, et mentem spiritali cibo roboratam nec valeat corporalis egestas frangere, nec carnis voluptas superare. Propterea namque et ipse Dominus tentatori suo, dum esurienti sibi fraudulentam de exterioris panis refectione suggestionem faceret, respondit dicens: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit ab ore Dei (Matth. iv).* Ut aperte demonstraret quod cum mens illo interius pane reficitur, non magnopere curat si foris ad tempus famem carnis patiat. Datur ergo contra gulam spiritus intelligentiæ: sed ille ad cor

veniens, emundat illud atque purificat: et illum interiore oculo cognitione verbi Dei, quasi quodam collirio sanans, eo usque luminosum, atque serenum efficit, ut ad ipsam etiam deitatis claritatem contemplandam perspicax fiat. Contra vitium gulæ igitur remedium apponitur spiritus intelligentiæ: ex spiritu autem intelligentiæ munditia cordis nascitur: munditia vero cordis visionem Dei promeretur, sicut scriptum est: *Beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. v).*

Septima petitio est contra luxuriam, qua dicitur: *Libera nos a malo.* Convenienter sane servus libertatem petit: et idcirco huic petitioni datur spiritus sapientiæ, qui amissam captivo libertatem restituat, et jugum iniquæ dominationis quod suis viribus ille non valuit, per gratiam adjutus evadat. Sapientia namque a sapore dicitur: cum mens gustu internæ dulcedinis tacta, totam se per desiderium intus colligit: nec foris jam evidenter in carnis voluptate dissolvitur: quia totum intus possidet, in quo delectatur. Congrue igitur contra exteriorem voluptatem interior dulcedo opponitur, ut quanto ista plus sapere, et placere incœperit, tanto liberius atque libentius illa contemnatur: tandemque in semetipsa mens pacificata, dum nihil est quod foris appetat, tota per amorem intus requiescat. Spiritus ergo sapientiæ cor sua dulcedine tangens, et foris concupiscentiæ ardorem temperat, et sopita concupiscentia intus pacem creat: quatenus dum mens tota ad internum gaudium colligitur, plene ac perfecte homo ad imaginem Dei reformetur: sicut scriptum est: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur (Ibid.).* Ecce, frater, petitionem tuam non qualiter debui, sed qualiter interim potui, adimplevi. Accipe munusculum de quinque septenis, quod postulasti: et cum illud respexeris, momento mei. Gratia Dei sit tecum. Amen.

CAP. V. — *De septem donis Spiritus sancti, seorsum.*

Scriptum est: *Si enim vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis Pater vester cœlestis dabit spiritum bonum petentibus se? (Luc. xi).* Ergo spiritum dabit Pater cœlestis filiis petentibus se. Qui enim filii sunt, non aliud quærunt: qui aliud quærunt, mercenarii sunt servi, non filii: qui argentum quærunt, qui aurum quærunt, qui transitoria quærunt, qui non æterna quærunt, quærunt ministerium servitutis, non spiritum libertatis. Quod quæritur, datur; si quæris corporalia, non plus quam quæris, accipis. Si quæris spiritualia, quod quæris datur et quod non quæris adjicitur; spiritualia dantur, carnalia adjiciuntur. *Quærite primum regnum Dei, et hæc omnia adjicientur vobis (Matth. vi).* Igitur Patrem rogaturus, et Patrem, qui in cœlis est, cœlestia dona quære, non terrena: non substantiam corporalem, sed gratiam spiritalem. Dabit enim spiritum bonum petentibus se, dabit spiritum suum, ut sanet spiritum tuum: spiritum sanctum dabit, et spiritum peccatorum sanabit. Hic ægrotus est, ille medicina. Si ergo vis

sanari istum, quære illum. Si petis pro spiritu, spiritum pete. Noli timere morbo medicinam apponere; morbus medicinam non corrumpit, sed morbum medicina dirumpit. Non illam inficit, sed ex illa deficit. Igitur noli timere spiritum Dei sanctum ad spiritum tuum peccatorem invitare, quia peccator es, et indignus consortio illius: non enim hoc fit, quia dignus es, sed ut dignus fias. Venit ad te, ut mansionem faciat in te. Non enim inveniet quando veniet; sed veniet, ut faciat. Prius ædificabit, postea habitabit. Primum sanabit: postea illuminabit. Primum ad sanitatem, postea ad jucunditatem. Si ergo filius es, et patrem petis, confide, ne timeas. Deus audit, pater exaudit. Sicut non potest non audire, quia Deus est: sic non potest non exaudire, quia pius est. Dabit ergo tibi, quod petis, si recte petis, et non ibit oratio tua in vanum, si digna fuerit exaudiri. Pro morbo sanando postulasti: medicinam accipies. Vitia tua, morbus tuus: spiritus Dei, sanitas tua. Contra morbum superbie dabitur tibi medicina spiritus timoris, ut sanet corruptionem elationem, et restauret sanitatem humilitatem. Singula vitia singulas medicinas habent; septem vitia, septem spiritus, quot morbi, tot medicinae. Quid sunt septem spiritus? septem sunt dona spiritus, et dona sunt spiritus, et spiritus sunt dona: donum spiritus, spiritus est: seipsum dat spiritus: unus spiritus septiformiter se tribuit. Propterea unus spiritus, septem spiritus: quia septiformiter datus, et septiformiter aspiratus. Septem aspirationes, et spiritus unus: una medicina septem morbos curat. Propterea una, septem, una natura, opera septem: substantia una, septiformis effectus.

Primus spiritus est spiritus timoris, secundus est spiritus pietatis, tertius est spiritus scientiæ, quartus spiritus, est spiritus fortitudinis, quintus spiritus, est spiritus consilii, sextus spiritus est spiritus intellectus, septimus spiritus est spiritus sapientiæ. *Hæc autem omnia operatur unus, atque idem spiritus (Cor. xii)*; ipse est timor, ipse est pietas, ipse est scientia, ipse est fortitudo, ipse est consilium, ipse est intellectus, ipse est sapientia. Omnia hæc tibi fit, qui sibi unus est: accipiendo illum, qui diversus non est: tu ad diversa formaris. Propterea multiplicatur in te: qui in se unus est semper et idem. Qui enim est amor tuus, ipse est timor tuus. *Juravit Jacob Laban per timorem patris sui Isaac. (Gen. xxxi)*. Qui enim consummat, ipse et inchoat. Primum ad te venit, ut faciat timentem: novissime ut faciat diligentem. Idem lumen est, quod oculos lippientes pungit et claros demulcet: diversa facit, quia diversa invenit: tamen ipsum in se unum est: et in te quoque unum esset, si te unum inveniret. Si sanum oculum habes, percipis lumen sine pœna. Si autem æger est oculus, molestus fit adventus illius. Expediit tamen, ut vel sic veniat: quia sinon cruciaris, non illuminaris. Pugnant duo contraria, medicina et morbus. Medicina propter te, morbus contra te. Si morbo non resisteretur, sanitas non

A sequeretur. Si medicinæ non resisteretur, pœna non sentiretur. Pugna contrariorum pœna est tua: non tamen causeris medicinam, sed morbum: dolorem, quem duo inferunt, uni imputa: medicina prodesse vult, morbus lædere intendit. Propterea solus morbus pacem habet: non salutem. Sola medicina salutem habet, pœnam non habet. Quando autem simul sunt, pœna est conflictatio contrariorum, alterius quod venire vult, ut conferrat: alterius quod abire non vult, ut noceat. In hac autem pœna morbus quidem accusandus est, non medicina: quia quod cruciat, ex morbo est: qui, si non esset, salus esset, et pœna nulla esset.

Sic itaque venit spiritus, et aspirans infundit se tibi: tu ex eo quod contrarium illi portas, non statim acquiescis ad illum: sed facis contradictionem illi, ne pacifice ingrediatur ad te. Venit tamen, et illuminat te: ut videas in te, quod et prius habebas, sed non videbas: et ideo non videbas, quia non attendebas. Illo veniente illuminaris, et vivificaris: illuminaris, ut videas: vivificaris, ut sentias: sentis enim et præsentis, vides enim et prævides. Aliud vides, aliud prævides: aliud sentis, aliud præsentis. Vides malum, et prævides malum. Præsens vides malum, futurum prævides. Culpam sentis, pœnam præsentis. Priusquam autem Spiritus sanctus ad te veniret, nec videbas cæcus, nec sentiebas mortuus: et propterea non videbas, quia non respiciebas, nec sentiebas, quia non attendebas. Postquam vero bonum rediit, ex ejus gustu excitatus es et illuminatus, ut malum agnosceres. Prius malum, quod patiebaris, id est culpam; deinde etiam malum, quod ex illo et pro illo merebaris, id est, pœnam. Utrumque docuit bonum adveniens: ut et malum præsens sentiretur, et malum futurum prævideretur. Exinde pœna illa medicinalis exoritur; cum sensificatus de malo, quod pateris, dolere incipis, ut corrigas: et illuminatus de malo, quod mereris, timere incipis, ut caveas. Nisi enim doleres, non corrigeres: et nisi timeres, non caveres. Prius ergo illuminaris ad culpam, ut eam videas; deinde ad pœnam, ut eam timeas. Ut postremo timore sensificatus, pro culpa doleas et eam corrigas; quia forte non doleres, nisi timeres. Nisi enim pœna videretur quæ timeretur, nemo doleret pro culpa quæ placeret. Ideo ostenditur tibi pœna secutura post culpam, ut ipsa culpa quæ in experientia placet saltem in tribulatione displiceat; ut attendere incipias, quod malum est, id etiam quod in ea dulce videtur, cum tam malum sit, quod ex ea, et post eam amarum percipitur. Illuminaris ergo et affligeris, quia vides quod terret et habes quod dolet. Si non illuminareris, non cruciareris, quia non videres quod timeres. Rursum si non esset in te quod flammis deberetur, ignis sine pœna videretur, et reciperes illuminationem ut non sentiret afflictionem. Pœna terret, culpa timet: quod totum ex lumine fit superveniente; quo pœna demonstratur ut videatur; culpa sensificatur ut agnoscat. Tamen aliud est quo vides, aliud quo-

vides, aliud est quo illuminaris, aliud est ad quod illuminaris. Illud quo illuminaris, fovet ; illud ad quod illuminaris, terret. Tamen terror quasi lumen imputatur ; quia, priusquam illuminaberis, non terrebaris : expedit tamen ut terror veniat ; quia nisi terreat pœna, non corrigitur culpa. Propterea lumen tibi benefacit dum ostendit, quod cruciat ; quia per illud corrigit, quod male delectat. Sic ergo illuminaris, ut terrearis. Primum lumen terribile est ; imo tenebræ terribiles, quæ videntur per lumen, quia videri non potest sine terrore. Quod sentiri non potest sine dolore ; præsertim ab illo, qui se meruisse agnoscit, ut sentiat, quod imminere videt ; et vitare non valet. Hinc igitur timor nascitur, cum periculum prævidetur, qui pœnam habet in hoc malum, quod cruciat ; non in hoc malum, quod liberat ; malum, inquam,

non malum. Omnis enim pœna malum est, sed non omnis pœna mala est. Quod enim confert et prodest ad aliquid, bonum est etiam si in semetipso non est. Quapropter venit pœna minor ut major pœna vitetur, et hoc bonum est, tamen, ex eo quod bonum non est. Per pœnam enim liberamur a pœna, et expedit ad tempus sentire quod molestum sit, ne semper sentire oporteat quod intolerabile sit. Hoc autem bonum tuum operatur ex eo quod non est bonum tuum ille, qui est verum bonum tuum ; operaturus postmodum aliud bonum tuum, quod non solum per ipsum sit, sed ex ipso. Primum enim ex pœna tua operatur liberationem tui, postmodum ex dulcedine sua operatur gaudium tuum. Tamen utrobique unus et idem ipse hinc qui operatur ; illinc et qui operatur, et ex quo operatur.

EXPLANATIO IN CANTICUM BEATÆ MARIE.

(Luc. I.)

PROLOGUS.

Maximam hanc in Scripturis divinis difficultatem invenio : quod ubi magna quædam et sublimia nonnunquam requirere nos causa circumstantans cogit ; ibi nihil præter solitum, et quod dictu non difficile sit, prætereundum littera videatur. Neque enim hoc ego tam laboriosum existimo, ut animus legentis ad ea quæ nova et miranda proponuntur, quamlibet sint fortia, et verborum figuris obumbrata, comprehendere valeat, quam ut ea quæ modica et humilia primo ingressu repererit, ad sublimem intelligentiam promoveat. Ecce enim canticum Mariæ, quod tam celebri et assidua, imo quotidiana recitatione sancta per orbem frequentat Ecclesia, quis ignoret maxima spiritualis intelligentiæ mysteria continere ? Ut enim prætermittamus quod vel solum ad ejus auctoritatem commendandam sufficere potuisset : videlicet non sine magna et valde rationabili causa consuetudinem ecclesiasticam hoc præ cæteris omnibus canticis, quæ in sacra Scriptura reperiuntur, in tanta veneratione retentasse : ut, inquam, hoc prætermittamus, quis dubitet beatam Mariam recens Spiritus sancti in se supervenientis tanta plenitudine et gratia repletam non potuisse parvum aliquid, et

quod supra terrenarum mentium capacitatem non esset, in laudem Salvatoris sui proferre ? Constat ergo de tanta plenitudine eructantem, tantaque devotione novum illud, et humanis mentibus insolitum gaudium Jesu suo jubilantem, nova laude, et singulari præconio novam lætitiā in novo adventu æterni Domini prædicasse. Et tamen ipsam ejus canticum seriem, textumque percurrentes, quædam prima facie narrationis eo modo proposita invenimus, ut amplius his nihil in eo quærendum videatur : cum tamen, licet hæc ipsa et vera sint, tantis mysteriis, tantisque sacramentis an forte sufficiant, dubitari possit. Unde magis pertimesco in ejus expositione, ne vel aliena inducam aliqua, vel propria prætermittam : et sic vel negligentiae, vel temeritatis reatu astrictus pro gratia apud vos offensæ periculum incuram, quamvis ipsi poposceritis. Nonnulla eidem explanationi ex latere adjunxi quæ, si interserta fuerint, poterunt fortasse alicui minus apte conjuncta videri. Sed ego novi causam idoneam, qua vos id postulare decuerit : meque poscentium desiderio, quantum possibilitas suppeteret obsecundare non disconveniat.

INCIPIIT EXPLANATIO.

Magnificat anima mea Dominum. Si circumstantiam rei gestæ perpendere velimus, quanta consideratione verba ista digna sint luce clarius patescat. Sacra namque interpretatio tunc commodius ad evi-

dentiam elicitur, cum notum fuerit vel per quem relatio mystica allata sit, vel qua ipse relator causa impulsus talia aut valuit narrare, aut voluit. Videamus itaque beata Maria quemadmodum ad hæc,